

Rapport 2012:4

Arkeologisk förundersökning

Link-Link

RAÄ 330, 360, 362 och 460
Mellan Garnisonsområdet och universitetet
Linköpings stad och kommun
Östergötlands län

Rickard Lindberg

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM

AVDELNINGEN FÖR ARKEOLOGI OCH BYGGNADSVÅRD

Link-Link

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Syfte	5
Metod och dokumentation	5
Resultat och tolkning	5
Referenser	10
Tekniska uppgifter	11
Bilaga 1. ¹⁴ C-dateringar	12

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM
AVDELNINGEN FÖR ARKEOLOGI OCH BYGGNADSVÅRD

Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandsmuseum.se • www.ostergotlandsmuseum.se

Sammanfattning

På uppdrag av Linköpings kommun utförde Östergötlands länsmuseum 2007-08-13--27 en arkeologisk förundersökning. Förundersökningen föranleddes av Linköpings kommuns planer på ett nytt kollektivtrafikstråk kallat Link-Link, mellan Garnisonsområdet och Universitetsområdet, Linköpings stad och kommun. Undersökningsområdet utgjordes främst av åkermark och redan befintlig väg. Förundersökningen utfördes vid två platser utmed sträckningen, längst i väster i närheten av RAÄ 330 och vid RAÄ 360, 362 och 460 som ligger strax öster om Lambohovsleden. Undersökningsområdet är ca 30 m brett och totalt ca 1880 m långt. Sammanlagt undersöktes ca 500 m av sträckningen.

RAÄ 330 är ett boplatsoområde som ligger i åkermark ca 100 m norr om sträckningen. I väster, på och invid ett mindre impediment framkom sju anläggningar. Två härदार undersöktes och kolprov insamlades. Vid impedimentet bedömer undertecknad att vidare arkeologiska åtgärder är nödvändiga.

RAÄ 460 är ett boplatsoområde och ligger strax öster om Lambohovsleden och söder om den befintliga väg som Link-Link är tänka följa. Området har sedan tidigare använts som terrängbana under militärens tid i området. Området vid objektet visade sig vara stört av stora dräneringsdiken och körskador som kan härledas till terrängbanan. Ett större antal recenta stolphål framkom parallellt med vägen. Två anläggningar framkom som kan ha förhistoriskt ursprung, en kokgrop/härd och ett stolphål. Vid RAÄ 460 bedömer undertecknad att inga ytterligare åtgärder är nödvändiga.

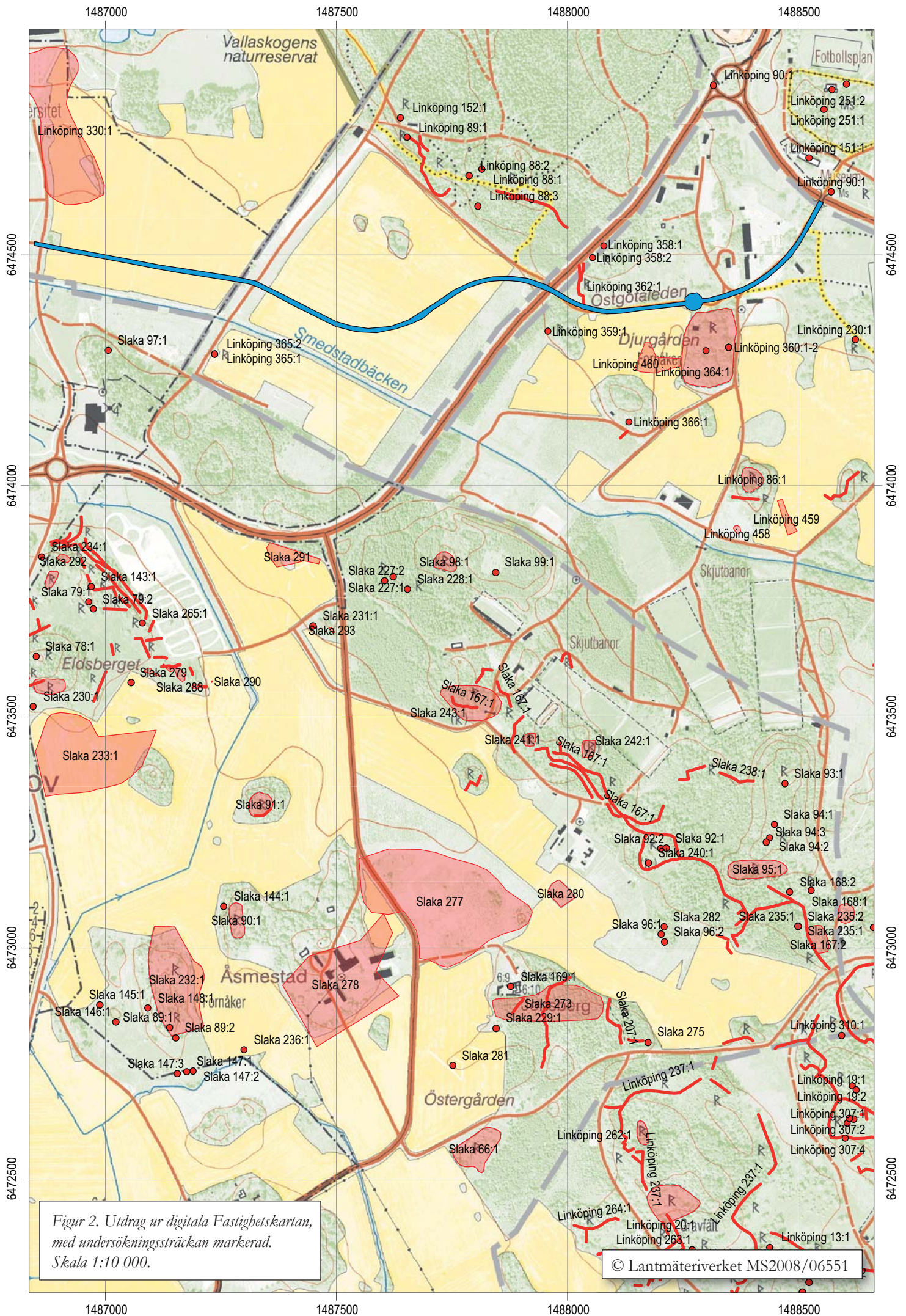
RAÄ 360 ligger öster om RAÄ 460 och består av ett område med fossil åkermark. Inom RAÄ 360 finns också ett röse och en by-/gårdstomt (RAÄ 364 och 363) samt en husterrass. En terrasskant av sentida karaktär observerades, i övrigt framkom inget av arkeologiskt intresse. Vid RAÄ 360 bedömer undertecknad att inga ytterligare åtgärder är nödvändiga.

RAÄ 362 utgörs av ett stensträngssystem som består av två stensträngar. En av stensträngarna går in i förundersökningsområdet. I schakten framkom en ytterligare möjlig stensträngsrest, en härd och ett omrört odlingslager. I odlingslagret framkom bland annat tegel, fajans, kritpipa men också en malstenslöpare. Vid RAÄ 362 bedömer undertecknad att vidare arkeologiska åtgärder är nödvändiga vid en framtida exploatering.

Efter överläggning mellan uppdragsgivaren, Länsstyrelsen och undertecknad kunde sträckningen av Link-Link justeras så att fornlämningarna vid RAÄ 360 och RAÄ 362 kunde undvikas. Sträckningen flyttades norr ut vid RAÄ 360 och åt söder vid RAÄ 362. Efter justering bedömer undertecknad att inga ytterligare arkeologiska åtgärder är nödvändiga inför den planerade byggnationen vid RAÄ 360 och 362, förutsatt att anvisningarna följs. Vid impedimentet invid RAÄ 330 kunde inte sträckningen inte justeras. Här bedömer undertecknad att vidare arkeologiska åtgärder är nödvändiga.

Rickard Lindberg
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan, med undersökningssträckan markerad. Skala 1:10 000.

Inledning

Förundersökningen föranleddes av Linköpings kommuns planer på ett nytt kollektivtrafikstråk kallat Link-Link, mellan Garnisonsområdet och Universitetsområdet, Linköpings stad och kommun. Sträckningen utgörs idag främst av åkermark och redan befintlig väg. Arkeologisk utredning etapp 1 och 2 är utförd över större delen av området förutom i västra delen mot universitetet (Karlsson 2005 och Ternström & Schönbeck 2001). Delar ingår även i riksintresset för kulturmiljövård i Tinnerö odlingslandskap, E100, Linköpings kommun och riksintresse för naturvård i Eklandskapet, NE46, (Länsstyrelsen i Östergötlands län, Riksintresse kulturmiljövård och natur). Delar av sträckningen ingår även i Natura 2000-områden.

Förundersökningen utfördes efter beslut från Länsstyrelsen i Östergötlands län.

Uppdragsgivare var Linköpings kommun vilka även svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för förundersökningen samt utformningen av rapporten var undertecknad.

Områdesbeskrivning

Övningsområdet har nyttjats av militären sedan 1922. Regimenterna A1, I4 och T1 lades ned i omgångar på 1990-talet. Området är mycket rikt på fornlämningar. Till stor del beror det på att det inte odlats upp utan under historisk tid varit ängs- och betesmark och fornlämningarna har därför inte skadats av modernt jordbruk. Den militära verksamheten har dock medfört en annan typ av skador i form av körskador, skyttevärn och stentäkter. Merparten av de kända fornlämningarna inom området härrör från äldre järnålder. Fornlämningarna är koncentrerade till åkerholmar och impediment samt skogsmark. Det stora flertalet ligger på dominerande platser i terrängen, så som krön- och höjdlägen. För utförligare beskrivning av före detta övningsområdet och dess kulturmiljö se Ternström & Schönbeck 2001 och där angivna källor.

Västra delen av undersökningsträckningen går ca 100 m söder om ett boplatsoområde (RAÄ 330). RAÄ 330 är ca 350 x 60-130 m stort och framkom vid en provundersökning 1988. Vid undersökningen framkom 55 anläggningar som utgörs av bland annat stolphål och härdar (Wickman-Nydolf och Nydolf 1989). Merparten

av anläggningarna framkom på en kulle inom området. Boplatsoområdet fortsatte utanför området i söder. Provundersökningen följdes av en förundersökning 1997. Boplatsten kunde då dateras till folkvandringstid – vikingatid (Larsson 1997). Vid förundersökningen avgränsades också boplatsten i alla vädersträck utom i söder mot det nu aktuella undersökningsträckningen.

Nordöst om Lambohovsleden passerar den tänkta sträckningen ca 100 m från ett område med boplatzlämningar kallat objekt 13. Fornlämningarna är koncentrerade runt två impediment (Karlsson 2005). Boplatsoområdet kunde avgränsas inom ramen för den arkeologiska utredningen och objekt 13 kommer inte att beröras av den nu aktuella exploateringen.

Där Link-Link är tänkt att korsa Lambohovsleden finns ett stensträngssystem (RAÄ 362) som går in i den tänkta sträckningen. Stensträngssystemet består av två stensträngar med en sammanlagd längd av 110 m. Endast en av stensträngarna går idag in i förundersökningsoområdet. I närheten av stensträngarna finns även tvåstensättningar (RAÄ 358 och 359).

Ca 230 m öster om stensträngen finns ett område med fossil åkermark (RAÄ 360). RAÄ 360 består av sex hägnader (stensträngar) i form av ett stensträngssystem och en stenröjdyta. Stensträngssystemet har en sammanlagd längd på 310 m.

Inom begränsningen för RAÄ 360 finns även ett röse och en by-/gårdstomt (RAÄ 364 och 363). Röset är bedömt som bevakningsobjekt. Gårdstomten är efter Djurgården som ursprungligen var kunglig jaktpark under 1600-talet. De äldsta skriftliga beläggen för Djurgården är dock från år 1733. Kartmaterial finns från slutet av 1600-talet. För utförligare beskrivning av Djurgården se Ternström & Schönbeck 2001. Det exakta läget för gården är ej känt. Inom området för RAÄ 360 finns även en husterrass. Husterrassen är benämnd som X 6.2 av Gert Franzén (Franzén 2003).

I åkermarken öster om RAÄ 360 har boplatzlämningar så som stolphål och härdar framkommit vid utredningsgrävning (Karlsson 2005). Boplatzlämningarna var tidigare benämnt objekt 5 men har nu fått RAÄ-nummer RAÄ 460. En härd är daterad till folkvandringstid. RAÄ 460 ligger ca 50 m söder om den nu aktuella sträckningen.

Syfte

Syftet med den arkeologiska förundersökningen var primärt att fastställa om fast fornlämning berördes av det planerade arbetsföretaget. Om fast fornlämning framkom skulle den arkeologiska förundersökningen fastställa de påträffade fornlämningarnas omfattning, karaktär och ålder samt potential för eventuell vidare undersökning. Särskilt skall följande frågeställningar beaktas.

RAÄ 330

- Fortsätter boplatsoområdet in i undersökningssträckningen?
- Om så är fallet, går dessa att koppla till övriga anläggningar inom RAÄ 330?

RAÄ 362

- Vilken utbredning har stensträngarna inom undersökningssträckningen?
- Vilken konstruktion och uppbyggnad har stensträngarna?
- Viken datering har stensträngarna?

RAÄ 360

- Finns spår av gården Djurgården inom undersökningssträckningen?
- Finns det förhistoriska lämningar såsom stensträngar, gravar eller boplatslämningar inom undersökningssträckningen?

RAÄ 460

- Fortsätter boplatsoområdet in i undersökningssträckningen?
- Om så är fallet, går dessa att koppla till övriga anläggningar inom RAÄ 460?

Metod och dokumentation

Den arkeologiska förundersökningen utfördes genom att sökschakt öppnades vid de aktuella områdena. Mindre ytor öppnades i anläggningstäta områden. Inmätning av schakt, ytor, anläggningar och fynd utfördes med totalstation. Ett urval av de anläggningar som framkom vid sökschaktningen undersöktes och dokumenteras. I ett urval av dessa anläggningar insamlades kolprover för ¹⁴C-analys.

Resultat och tolkning

Sträckningen utgjordes främst av åkermark och redan befintlig väg. Förundersökningen utfördes vid två platser utmed sträckningen, längst i väster vid RAÄ 330 och vid RAÄ 360, 362 och RAÄ 460 som ligger strax öster om Lambohovsleden. Link-Links sträckning är ca 30 m bred och totalt ca 1880 m lång. Sammanlagt undersöktes ca 500 m av sträckningen.

RAÄ 330 är ett boplatsoområde som ligger i åkermark ca 80 m norr om undersökningssträckningen. 16 schakt öppnades vid RAÄ 330 med en sammanlagd längd av ca 430 m. I väster, på och invid ett mindre impediment framkom sju anläggningar bestående fyra härdar (A190, A200, A201, A303), två möjliga gropar (A220 och A229) och ett möjligt stolphål (A182). På impedimentet påträffades även ett recent kulturlager (A237). Kulturlagret kan med stor säkerhet sättas samman med den stora mängd sentida skräp som fanns på platsen. Två härdar (A201 och A303) undersöktes och kolprov insamlades. A201 är ¹⁴C-daterad till 250-440 e Kr (Ua-35612, 2 sigma) och A303 är ¹⁴C-daterad till 760-400 f Kr (Ua-35613, 2 sigma). Det gick inte vid förundersökningen fastställa om de aktuella lämningarna tillhör samma boplatsoområde som lämningarna vid RAÄ 330. Kronologiskt ligger dateringen av A201 något äldre än de daterade lämningarna vid RAÄ 330 medan dateringen av A303 är betydligt äldre. Vid impedimentet bedömer undertecknad att vidare arkeologiska åtgärder är nödvändiga. Boplatsten är registrerad som RAÄ 474 i FMIS.

RAÄ 460 ligger strax öster om Lambohovsleden och ca 70 m söder om den befintliga väg som Link-Link är tänka följa. Vid RAÄ 460 öppnades 16 schakt med en total längd på ca 340 m. Området har sedan tidigare används som terrängbana under militärens tid i området. Området vid objektet visade sig vara stört av stora dräneringsdiken och körskador som kan härledas till terrängbanan. 14 stycken recenta stolphål framkom parallellt med vägen och dessa utgör troligen rester av en sentida hägnad. Två anläggningar framkom som kan ha förhistoriskt ursprung, en kokgrop/härd (A458) och ett stolphål (A472). På grund av att området var så skadat och stört går det inte att med säkerhet säga om de framkomna anläggningarna tillhör samma boplatsoområde som lämningarna vid RAÄ 460. Vid RAÄ 460 bedömer undertecknad att inga ytterligare åtgärder är nödvändiga vid den planerade byggnationen.

1486900

1487000

Linköping 330:1

6474600

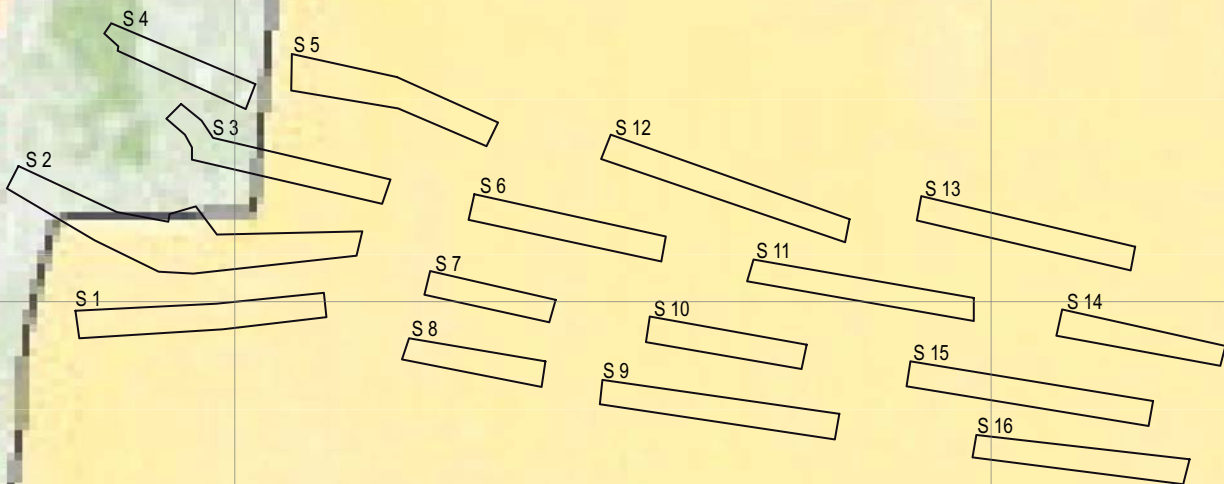
6474600

6474500

6474500

6474400

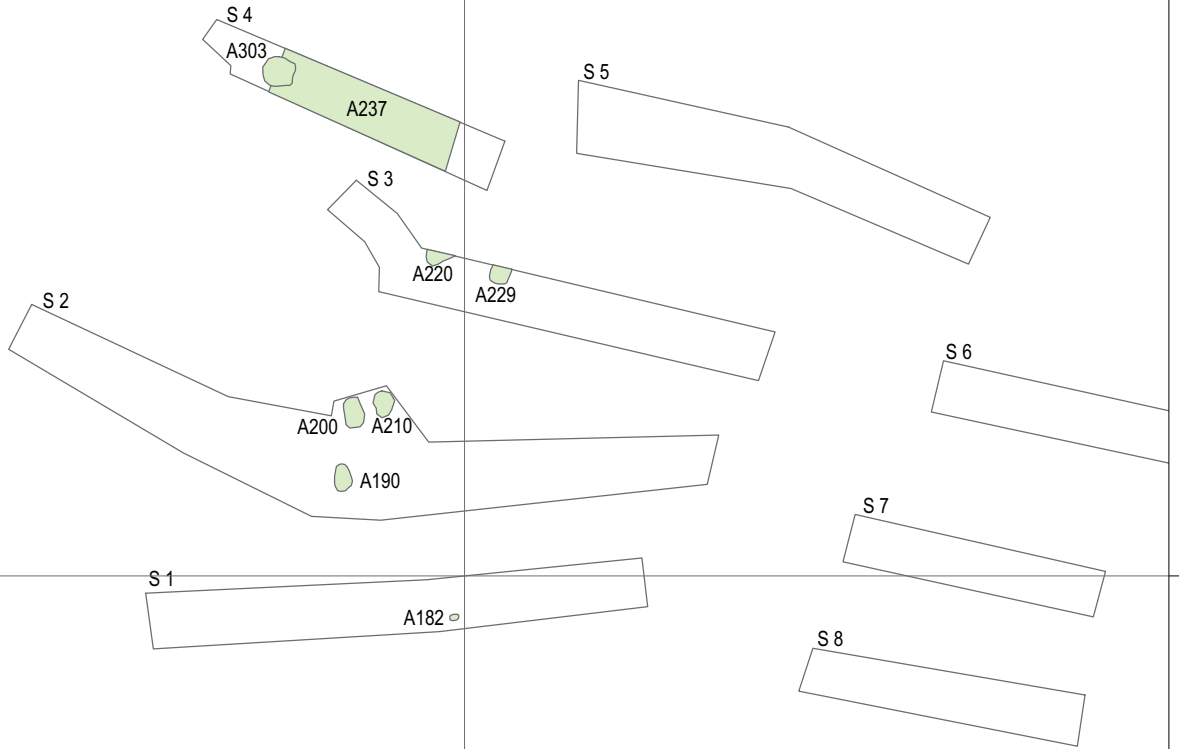
6474400

Figur 3. Utdrag ur digitala Fastighetskartan, med schakten vid RAÄ 474 markerade. Skala 1:1000.

1486900

1487000

Figur 4. Anläggningar vid RAÄ 474.
Skala 1:500.

1488000

1488200

6474600

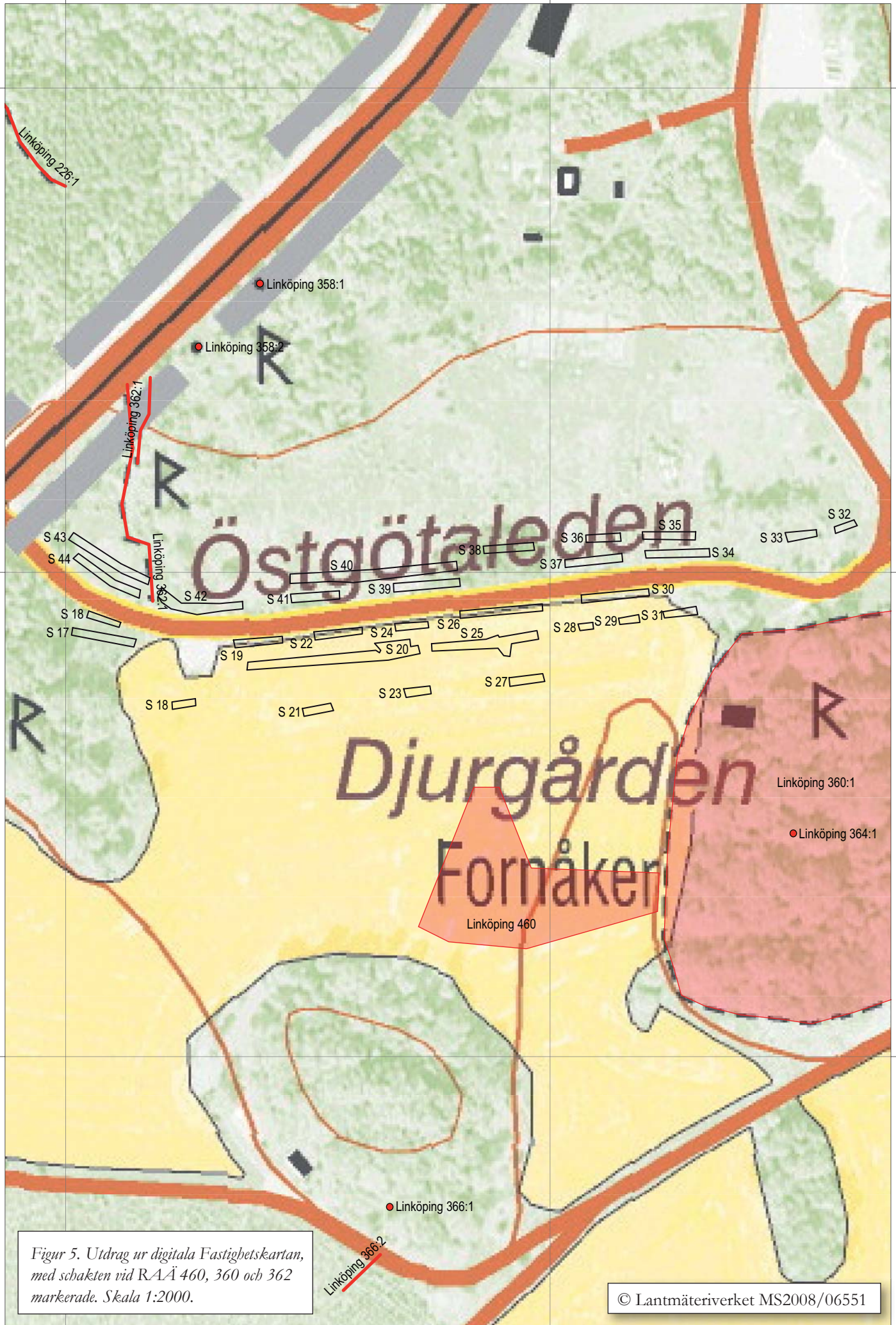
6474600

6474400

6474400

6474200

6474200

Figur 5. Utdrag ur digitala Fastighetskartan, med schakten vid RAÄ 460, 360 och 362 markerade. Skala 1:2000.

1488000

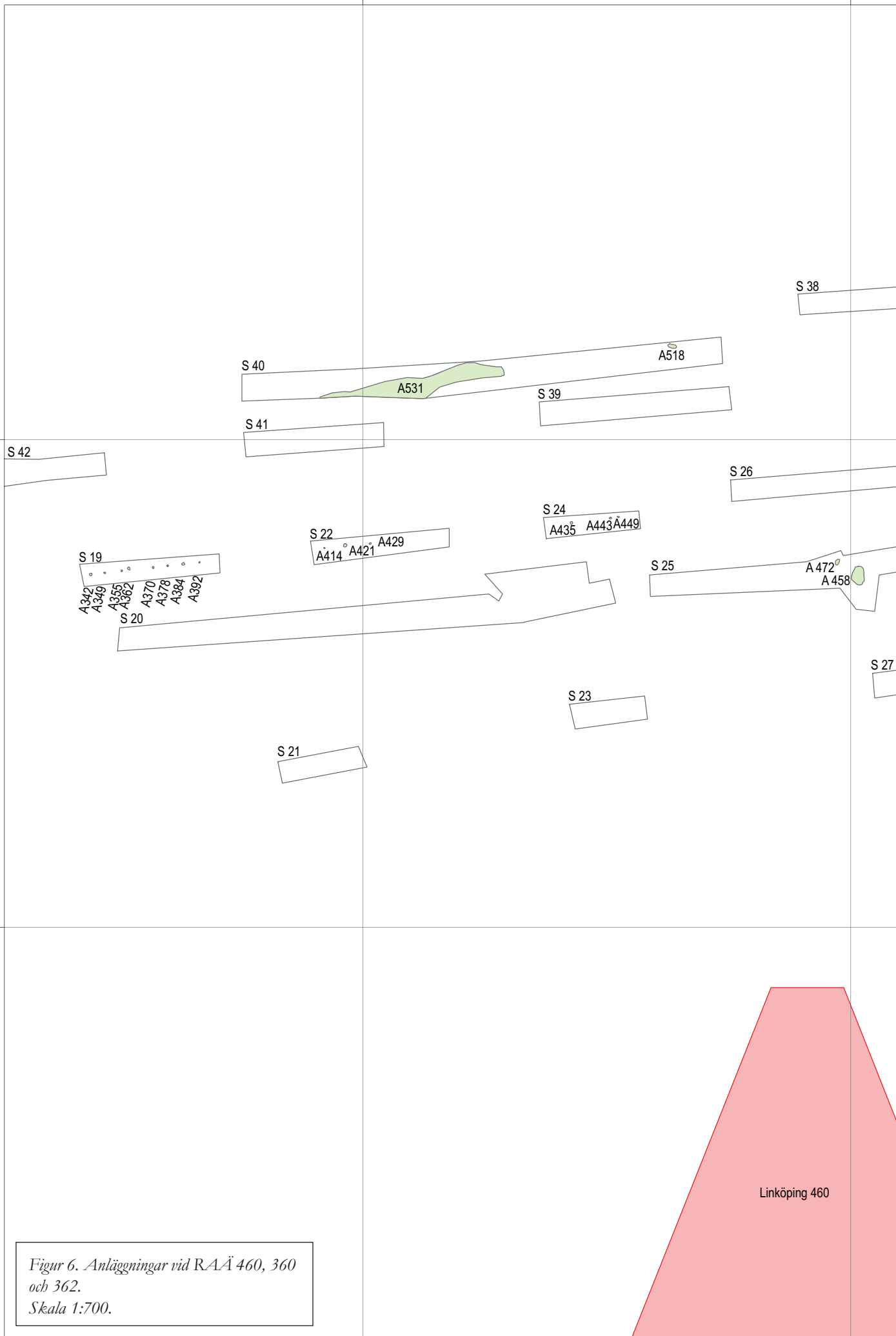
1488200

6474390

6474390

6474320

6474320

Figur 6. Anläggningar vid RAÄ 460, 360 och 362.
Skala 1:700.

RAÄ 360 ligger öster om RAÄ 460 och består av ett område med fossil åkermark. Inom RAÄ 360 finns också ett röse och en bytomt/gårdstomt (RAÄ 364 och 363) samt en husterrass. Innan schaktningen påbörjades kunde en justering av sträckningen genomföras och den nya dragningen medförde att lämningarna vid RAÄ 360 inte direkt kom att påverkas, se vidare nedan. Totalt öppnades sju schakt med en sammanlagd längd på 130 m. En terrasskant (A490) av sentida karaktär observerades, i övrigt framkom inget av arkeologiskt intresse. Vid RAÄ 360 bedömer undertecknad att inga ytterligare åtgärder är nödvändiga.

RAÄ 362 utgörs av ett stensträngssystem som består av två stensträngar med en sammanlagd längd av 110 m. En av stensträngarna går in i förundersökningsområdet. Totalt öppnades sex schakt med en sammanlagd längd på ca 220 m. I schakten framkom en ytterligare möjlig stensträngsrest (A531), en härd (A518) och ett omrört odlingslager. A531 utgjordes av glest utspridda stenar inom ett 30x2-3 m stort område i schakt S40. Tolkningen av A531 måste ses som synnerligen osäker då den uppfattades ligga i det omrörda odlingslagret. Den möjliga stensträngsresten undersöktes inte närmare efter att justeringen av sträckan utförts, se nedan. Härden undersöktes och är ¹⁴C-daterad till 750-390 f Kr (Ua-35614, 2 sigma). Odlingslagret framkom i schakt S40 och S41. I odlingslagret framkom bland annat tegel, fajans, kritpipa men också en malstenslöpare. Vid RAÄ 362 bedömer undertecknad att vidare arkeologiska åtgärder är nödvändiga vid framtida exploateringar av området. Härden är registrerad som RAÄ 482 i FMIS. Odlingslagret och stensträngsresten är registrerad som fyndplats i FMIS med nummer RAÄ 483.

Efter överläggning mellan uppdragsgivaren, Länsstyrelsen och undertecknad kunde sträckningen av Link-Link justeras så att fornlämningarna vid RAÄ 360 och RAÄ 362 kunde undvikas. Sträckningen flyttades norrut vid RAÄ 360 och åt söder vid RAÄ 362. Efter justering bedömer undertecknad att inga ytterligare arkeologiska åtgärder är nödvändiga vid RAÄ 360 och 362, förutsatt att anvisningarna följs. Vid impedimentet invid RAÄ 330 kunde sträckningen inte justeras. Här bedömer undertecknad att vidare arkeologiska åtgärder är nödvändiga.

Referenser

Tryckta källor

Franzén, G. 2003. *Järntida gårdar i eklandskapet. Geografisk arkeologi i Tinnerö-området*. Andra versionen. Linköping.

Karlsson, E. 2005. *Tio boplatser inom Övningsområdet*. Utredning etapp 2. Linköpings stad och Slaka socken, Linköpings kommun, Östergötland. Östergötlands länsmuseum Rapport 2005:44.

Larsson, M. 1996. Arkeologisk utredning. Anmälan av utförd arkeologisk utredning. RAÄ 330, Linköpings stad och kommun, Östergötland. Riksantikvarieämbetet. Avdelningen för arkeologiska undersökningar. UV Linköping.

Larsson, M. 1997. Arkeologisk förundersökning. *Universitetsområdet*. RAÄ 330, Linköpings stad och kommun, Östergötland. Riksantikvarieämbetet. Avdelningen för arkeologiska undersökningar. Rapport UV Linköping 1997:52.

Ternström, C. & Schönbeck, M. 2001. *F d Övningsområdet*. Arkeologisk utredning etapp 1. Östergötlands länsmuseum Rapport 2001:7.

Wickman-Nydolf, G och Nydolf N-G. 1989. Provundersökning. *Valla gård*. Linköping. Östergötland. Riksantikvarieämbetet. Byrån för Arkeologiska undersökningar.

Övriga källor

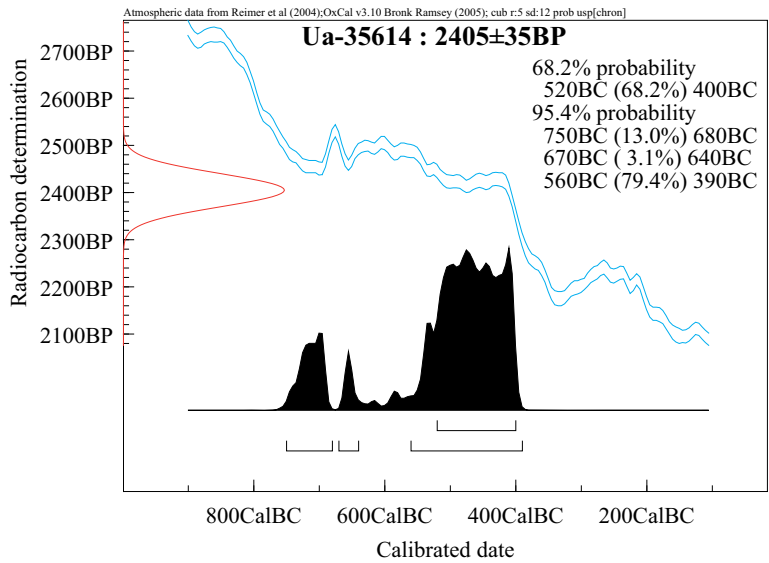
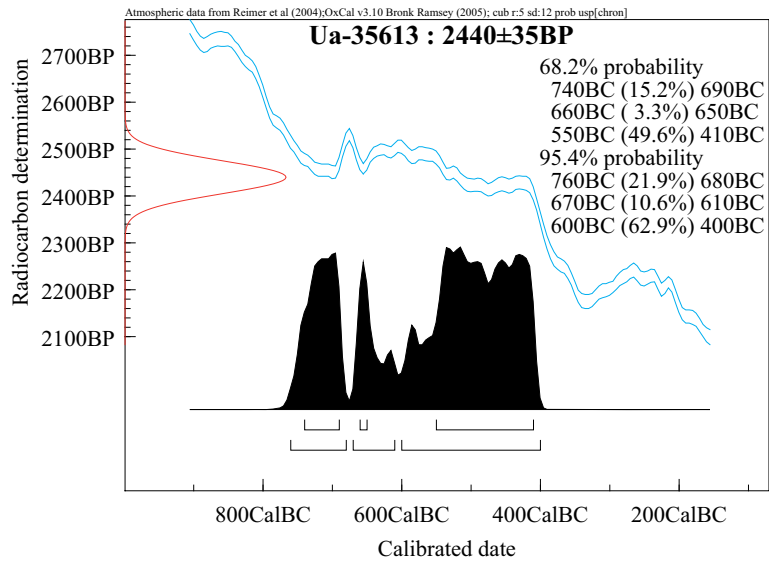
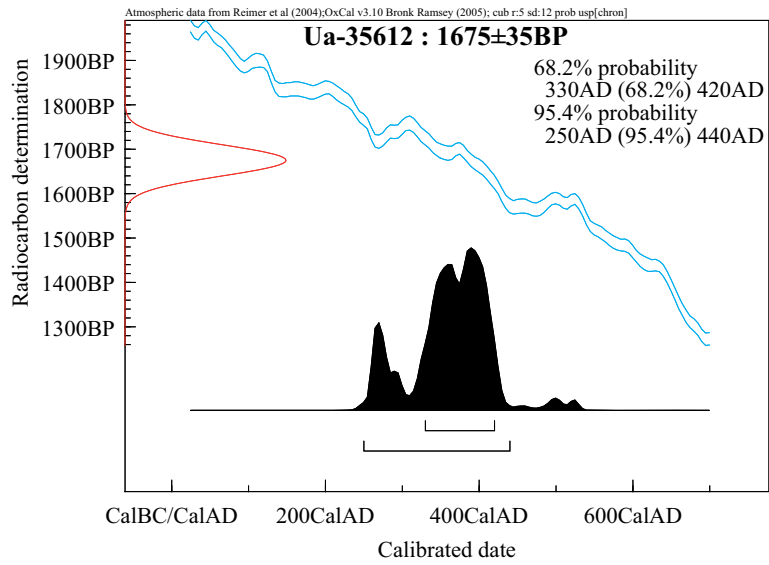
Informationssystemet om fornminnen (FMIS)

Länsstyrelsen i Östergötlands län. Riksintresse kulturmiljövård och natur, www.gis.lst.se Hämtat 070601.

Tekniska uppgifter

Lokal	Mellan Garnisonsområdet och Universitetsområdet
Stad och kommun	Linköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämning	RAÄ 330, 360, 362 och 460
Ekonomiska kartans blad	8F4h
Koordinater	X6474522-6474630, Y1486838-1488550
Koordinatsystem	RT 90 2,5 gon V
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning
Länsstyrelsens handläggare	Carin Claréus
Länsstyrelsens dnr	431-13985-07
Länsmuseets dnr	371/07
Länsmuseets projektnummer	530678
Uppdragsgivare	Linköpings kommun, Teknik och Samhällsbyggnad
Kostnadsansvarig	Linköpings kommun, Teknik och Samhällsbyggnad
Projektledare	Rickard Lindberg
Fältarbetsid	2007-08-13--27
Fynd	Nej
Foto	Nej
Analyser	¹⁴ C
Grafik	Rickard Lindberg
Renritning	-
Grafisk form	Lasse Norr
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273	Rapport 2012:4 © Östergötlands museum

Bilaga 1. ¹⁴C-dateringar

På uppdrag av Linköpings kommun utförde Östergötlands länsmuseum 2007-08-13--27 en arkeologisk förundersökning. Förundersökningen föranleddes av Linköpings kommuns planer på ett nytt kollektivtrafikstråk kallat Link-Link, mellan Garnisonsområdet och Universitetsområdet, Linköpings stad och kommun.

RAÄ 330 är ett boplotsområde som ligger i åkermark ca 100 m norr om sträckningen. I väster, på och invid ett mindre impediment framkom sju anläggningar. Arkeologiska åtgärder är nödvändiga.

Intill RAÄ 460 framkom ett större antal recenta stolphål samt två anläggningar av förhistorisk karaktär. Inga ytterligare åtgärder är nödvändiga.

RAÄ 360 ligger öster om RAÄ 460 och består av ett område med fossil åkermark. En terrasskant av sentida karaktär observerades, i övrigt framkom inget av arkeologiskt intresse. Inga ytterligare åtgärder är nödvändiga.

RAÄ 362 utgörs av ett stensträngssystem. En av stensträngarna går in i förundersökningsområdet. I schakten framkom en ytterligare möjlig stensträngsrest, en härd och ett omrört odlingslager. Vid RAÄ 362 bedömer undertecknad att vidare arkeologiska åtgärder är nödvändiga vid en framtida exploatering.

Efter överläggning med uppdragsgivaren, Länsstyrelsen och undertecknad kunde sträckningen av Link-Link justeras så att fornlämningarna vid RAÄ 360 och RAÄ 362 kunde undvikas. Efter justering bedömer undertecknad att inga ytterligare arkeologiska åtgärder är nödvändiga inför den planerade byggnationen vid RAÄ 360 och 362, förutsatt att anvisningarna följs.